

Riktlinje för visselblåsarfunktion

Riktlinje för Finspångs kommuns förvaltning och Finspångs tekniska verk

VERSION 1, JUNI 2022

Ärendenummer: KS.2022.0725
Beslutsinstans: Kommunstyrelsen
Beslutsdatum: 2022-08-24 § 262
Dokumentägare: HR-chef

Innehåll

Bakgrund	3
Syfte	3
Vilka omfattas av funktionen	3
Rapportering av misstänkta oegentligheter	4
Skydd vid visselblåsning	4
Skydd i form av ansvarsfrihet	4
Skydd mot hindrande åtgärder och repressalier	5
Visselblåsarfunktionen	5
Extern rapportering	6
Medlarfrihet och anskaffarfrihet	6
Uppföljning	7

FINSPÅNG

Bakgrund

Missförhållanden och oegentligheter kan orsaka allvarliga skador och det är viktigt att arbetstagare kan påtala missförhållanden, så att kommunen får kännedom om och kan vidta åtgärder mot dem.

Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ersätter tidigare visselblåsarlag och ger ett stärkt skydd. Detta berör skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden som är av allmänt intresse och rapporterar detta. Sekretess gäller vid uppföljning av rapporter om missförhållanden vid tillämpning av den nya lagen.

Finspångs kommuns förvaltning och Finspångs tekniska verk möjliggör att i ett tidigt skede upptäcka eventuella missförhållanden inom organisationen genom att inrätta en anonym visselblåsarfunktion. De anställdas och övriga intressenters engagemang är en viktig del av det arbetet och kommunen vill uppmuntra till ett klimat där rapportering av missförhållanden är en naturlig och självklar del av verksamhetens kultur.

Syfte

Syftet med denna riktlinje är att anställda och övriga intressenter i Finspångs kommuns förvaltning samt Finspångs tekniska verk ska känna sig trygga med att rapportera missförhållanden och andra allvarliga händelser utan rädsla för repressalier eller andra negativa konsekvenser. Syftet med riktlinjen är också att säkerställa att rapporterna hanteras på ett korrekt sätt så att visselblåsaren vet att rapporterna tas på allvar och hanteras konfidentiellt.

Vilka omfattas av funktionen

Den som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och som tillhör någon eller några av följande personkategorier inom verksamheterna:

- a) arbetstagare,
- b) personer som gör en förfrågan om eller söker arbete,
- c) personer som söker eller utför volontärarbete,
- d) personer som söker eller fullgör praktik,
- e) personer som annars står till förfogande för att utföra eller utför arbete under verksamhetens kontroll och ledning,
- f) egenföretagare som söker eller utför uppdrag,
- g) personer som står till förfogande för att ingå eller ingår i verksamhetens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan,
- h) personer som har tillhört någon av personkategorierna ovan och har fått del av eller inhämtat informationen under tiden i verksamheten.

FINSPÅNG

Rapportering av misstänkta oegentligheter

Visselblåsartjänsten ska användas för att rapportera information kring missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Exempel på missförhållanden som normalt omfattas är överträdelser av lagar och föreskrifter, korruption, mutor, ekonomisk brottslighet, missbruk av finansiella medel och allvarliga trakasserier.

Även överträdelser inom en mängd lagar och bestämmelser med EU-rättslig grund omfattas och anses vara av allmänintresse. Dessa rör bland annat offentlig upphandling, finansiella tjänster/produkter och marknader, förhindrande av penningtvätt, finansiering av terrorism, produktsäkerhet/produktöverensstämmelser, transportsäkerhet, miljöskydd, strålsäkerhet och kärnsäkerhet, livsmedels- och fodersäkerhet, djurs hälsa och välbefinnande, folkhälsa, konsumentskydd, skydd av privatliv.

Information som enbart rör den personliga arbetssituationen såsom missnöje gällande lön eller liknande utgör i regel inte visselblåsarfall och ska inte rapporteras genom tjänsten.

Det finnas rapporteringsskyldighet som ska hanteras i andra kanaler. Visselblåsartjänsten ska inte användas för uppgiftslämnande där det finns rapporteringsskyldighet enligt verksamhetspecifika lagar eller regler (exempelvis Lex Sarah eller Lex Maria).

Det behöver inte finnas bevis för att rapporten är sann utan det är tillräckligt att rapporten lämnas i god tro. Rapporteringen får dock inte basera sig på rykten eller hörsägen och det är inte tillåtet att ljuga eller medvetet lämna falsk information.

Skydd vid visselblåsning

Stärkt skydd för rapportören består av ansvarsfrihet och förbud mot hindrande åtgärder och repressalier. Undantag av skydd sker om den rapporterande personen genom inhämtandet gör sig skyldig till brott eller om felrapportering sker uppsåtligt.

Skydd i form av ansvarsfrihet

En rapporterande person får inte göras ansvarig för att ha åsidosatt tystnadsplikt under förutsättning att personen vid tidpunkten för rapporteringen hade skälig anledning att anta att rapporteringen var nödvändig för att avslöja ett missförhållande. Skyddet gäller under samma förutsättningar vid inhämtande av information för rapporteringen såvida den rapporterande personen inte gör sig skyldig till brott genom inhämtningen. Ansvarsfriheten gäller inte vid åsidosättande av kvalificerad tystnadsplikt eller tystnadsplikt enligt lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar.

Att ansvarsfrihet råder innebär att den rapporterande personen inte kan hållas rättsligt ansvarig (straffrättsligt ansvar eller skadeståndsansvar) för att ha åsidosatt tystnadsplikten. Observera att reglerna om ansvarsfrihet inte medför rätt att lämna ut handlingar/dokument från verksamheten.

Skydd mot hindrande åtgärder och repressalier

En verksamhetsutövare får inte hindra eller försöka hindra eller försvåra rapportering. Det är inte heller tillåtet att vidta repressalier på grund av att rapportering har skett. En repressalie är en direkt eller indirekt åtgärd som vidtas och som ger upphov eller kan ge upphov till skada eller men för den rapporterande personen så som till exempel avstängning, permittering, uppsägning, ändrade arbetsuppgifter, lönesänkning etcetera.

Repressalier får inte heller riktas mot någon som bistår den rapporterande personen vid rapporteringen eller någon inom verksamheten som har koppling till rapportören såsom anhörig eller kollega. Repressalier får inte heller utövas mot en juridisk person som den rapporterande personen äger, arbetar för eller på annat sätt har koppling till.

Visselblåsarfunktionen

Vår visselblåsarfunktion ger personer möjlighet att skriftligen lämna rapporten via en säker och anonym molntjänst som tillhandahålls av en oberoende tredje part. Det finns även möjlighet att lämna rapport via telefon eller genom att boka ett fysiskt möte för den som önskar.

Rapporterna tas emot av jurister och hanteras enligt följande:

1. Rapporten tas emot via upphandlad visselblåsartjänst, alternativt via telefon eller fysiskt möte.
2. En bedömning görs av rapporten – är det ett visselblåsarfall? Vid behov efterfrågas ytterligare information från rapportören.
3. Vid behov och om det är lämpligt bistår de interna kontaktpersonerna med uppgifter i handläggningen av aktuellt visselblåsningsärende.
4. Återkoppling om mottagen rapport sker till visselblåsaren inom sju dagar (om inte den rapporterande personen har av sagt sig bekräftelse eller om det finns anledning att anta att en bekräftelse skulle avslöja personens identitet).
5. Återkoppling sker till kontaktpersoner på Finspångs kommun enligt överenskommen rutin och frekvens.
6. När anmälan är utredd skickas den till kommunens kansliavdelning för diarieföring. Även rapporter som inte leder till någon utredning lämnas till kommunen.
7. Finspångs kommun har möjlighet att avropa fortsatt utredning av ärenden som bedöms som visselblåsningar. Denne kan även avropa fortsatt utredning eller åtgärdsförslag för ärenden som inte bedömts som visselblåsningar. Vidare kan Finspångs kommun avropa förslag till preventiva åtgärder för att förebygga liknande händelser.
8. Eftersom kommunen är en myndighet ska inkomna handlingar ses som allmänna handlingar och dessa kan komma att lämnas ut. Skyddet för visselblåsare innebär dock att uppgifter om enskilda personer ska

sekretessbeläggas, både uppgifter om den som rapporterar och om andra enskilda i ärendet.

9. Anmälaren ska i normalfallet få återkoppling på sin anmälan inom tre månader. I vissa fall kan det räcka att återkopplingen sker inom sex månader, men då ska information ges om det i förväg.
10. När ärendet är avslutat schemaläggs det för radering i upphandlat system enligt aktuell lagstiftning.

Extern rapportering

Skyddet som finns beskrivet enligt ovan gäller även när rapportering sker externt till en myndighet. De myndigheter som regeringen utsett har egna externa rapporteringskanaler och förfaranden för att ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter inom vardera myndighets ansvarsområde. Sådan extern rapportering ansvarar de specifika utsedda myndigheterna för, och vår organisation har ingen koppling till sådana rapporteringskanaler. Mer information om vad extern rapportering innebär och vilken myndighet du ska vända dig till inom Sverige finns i Förordning (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. En rapport kan även lämnas till EU:s institutioner, organ eller byråer om rapporten rör unionsrätt. Mer information om tillvägagångssättet finns hos respektive myndighet och EU-organ

Medlarfrihet och anskaffarfrihet

Riktlinjen och den interna rapporteringskanalen som Finspångs kommun har, påverkar inte tillämpligheten av de regler om yttrandefrihet, meddelarfrihet och anskaffarfrihet som framgår av regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Meddelarfriheten följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och innebär rätt att lämna uppgifter till massmedia för publicering. Anskaffarfriheten innebär att var och en har rätt att anskaffa uppgifter avsedda för publicering i ett massmedium som omfattas av grundlagarna. Meddelarfriheten omfattar inte uppgifter som omfattas av kvalificerad tystnadsplikt och medför inte heller rätt att utlämna sekretessbelagda handlingar. Den gäller inte heller om man gör sig skyldig till brott mot rikets säkerhet.

I visselblåsarlagen finns ett kompletterande skydd vid offentliggörande av uppgifter som gäller parallellt med den grundlagsstadgade meddelar- och anskaffarfriheten. Reglerna ger ett motsvarande skydd som vid intern och extern rapportering för en rapporterande person som offentliggör uppgifter. Detta förutsätter att någon av följande förutsättningar är uppfyllda:

- den rapporterande personen har först rapporterat via extern kanal till statlig myndighet och inte fått återkoppling från mottagaren i skälig utsträckning inom tre månader eller, om det finns särskilda skäl, inom sex månader eller
- att situationen innebär fara för liv, hälsa, säkerhet eller risk för omfattande skada i miljön eller

FINSPÅNG

- att det finns skälig anledning att anta att rapportering via extern kanal till statlig myndighet skulle innebära risk för repressalier eller att missförhållandet sannolikt inte skulle avhjälpas på ett effektivt sätt.

Uppföljning

Rapportering av övergripande statistik sker till kommunstyrelsen vid behov, dock minst en gång per år.